

OPPIMISPOLUN OHJAAJAN OPAS KENTÄNPÄÄSSÄ-NÄYTTELYYN

Jokainen lapsi voi pukeutua kierrokselle lähtiessään luhkan. Luhka johdattaa lapsen Kentänpään-maailmaan.

Pysäkki 1/ Kentänpään eukko:

Tutustukaa Kentänpään eukkoon yhdessä näyttelyn alussa. Aikuinen lukee ääneen esittelytekstin ja kertoo Kentänpään eukosta. Kentänpään eukko asuu kentänpäässä mättään alla. Hän on asunut siellä aina. Kentänpään eukko tietää paljon asioita ja hän haluaa neuvoa lapsia, jos he tarvitsevat apua. Kentänpään eukko tietää mikä on oikein ja mikä on väärin. Kentänpään eukkoon voi aina turvautua. Keskustelkaa Kentänpään eukosta; miltä hän näyttää, missä hän asuu ja millainen hän on.

Tämän jälkeen jatkakaa matkaa purolle.

Pysäkki 2 / Puro

Purolla on kolme erilaista asiaa, joihin tutustutaan ja joista opitaan asioita: Väinönputki, Vetehinen ja taimen. Istuutukaa purolle ”rantaan” juttelemaan ja kalastamaan.

1. **Väinönputki:** Lue väinönputkeen liittyvä arvoitus vihkosta ja kysy lapsilta tietävätkö he, mistä kasvista on kyse? Tämän jälkeen aikuinen kertoo lapsille oppimispolku-vihkon mukaan missä väinönputki kasvaa, miksi se on tärkeä kasvi saamelaisille. Keskustelkaa myös siitä, että väinönputkella on saamenkielessä monta nimeä. Se kertoo siitä, että kasvi on tärkeä.
2. **Vetehinen eli Čáhcerávga:** Puroilta löytyy myös eräs saamelaisten tarinahahmoista eli čáhcerávga/vetehinen. Aikuinen kertoo, että Čáhcerávga asuu syvässä vesissä, joiden luo lapset ei saa mennä. Kysy, löytävätkö lapset purosta čáhcerávgan. Miltä čáhcerávga näyttää? Onko hahmo lasten mielestä pelottava?
3. **Taimen:** Lopuksi ryhmä tutustuu taimeneen kun on oppinut ettei syvään puroon kannata mennä. Ohjaaja loruilee Kentänpään eukon lorun kalastuksesta: Anna ahti ahvenia....

Tämän jälkeen ohjaaja kertoo, että mitä kaloja purossa on: Haukia, ahvenia, taimenia. Kerrotaan vihkon tiedot taimenesta:

* Kalastajille mieluinen saalis.

* Lohen sukulainen

* Koko riippuu siitä, missä se asuu

* Puhtaan veden kala. Etelä-Suomessa tällaisia vesiä on ainoastaan suurissa järvissä, mutta Pohjois-Suomessa myös pienissä puroissa ja joissa.

Lopuksi ohjaaja antaa lasten kokeilla kalaonneaan purossa. Rannalla on virveleitä, joilla voi kokeilla, mitä kaloja saa saaliiksi. Muutamat saaliskalat tarttuvat vieheeseen. Huomatkaa, että kaikki kalat eivät tartu onkeen. Näinhän on myös todellisessa elämässä.

Tämän jälkeen siirtykää mökin luo.

Pysäkki 3/Metsämökki:

Mökin luona on kolme erilaista asiaa, joihin tutustutaan ja joista opitaan asioita: Maarianheinä, tuli ja telkkä.

1. **Maarianheinä:** Ulkona mökin luona kasvaa maarianheinää. Kerro maarianheinästä oppimispolun vihkon mukaisesti. Maarianheinä on hyvälle tuoksuva heinä, joka kasvaa ympäri maapallon pohjoista puoliskoa. Hyvän tuoksunsa vuoksi se on ollut monissa kulttuureissa pyhä kasvi. Saamelaiset ovat käyttäneet heinää hajusteena kintaiden ja giisan sisällä.
Suomessa maarianheinälajeja on useita, kuten niittymaarianheinä. Maarianheinässä on kumariini-nimistä ainetta. Haistakaa maarianheinää ja kanelia eri purkeista ja keskustelkaa siitä, miltä aineet tuoksuvat. Onko tuoksuihin samankaltaisuutta? Molemmissa on samaa kumariinia.
2. **Tuli:** Mökissä on tulet. Kerro kentänpään eukon neuvo siitä, että tuli on hyvä renki, mutta huono isäntä. Pohtikaa, mitä tapahtuu, jos tulesta tulee isäntä. Kentänpään eukon vihkosessa on myös kysymys siitä, miten tuli saatiin syttymään ennen kuin tulitikkuja oli olemassa. Puhukaa myös tästä asiasta.
3. **Telkkä:** Mökin lähistöllä on myös telkänpönttö. Kerro telkämästä oppimispolku-vihkosen tiedot. Tämän jälkeen voitte keskustella Kentänpään eukon pohdittavia: Miten telkkä etsii ruokaa? Mihin telkkä munii ja mihin telkän munia käytettiin.

Siirtykää näyttelyssä metsään.

Pysäkki 4 / Metsä:

Metsässä on kolme erilaista asiaa, joihin tutustutaan ja joista opitaan asioita: Kuukkeli, tatit ja älä riko luonnonrauhaa. Metsässä voitte istuutua kaatuneelle puulle ”lepäämään” retkeilyn lomassa ja keskustelemaan.

1. **Kuukkeli:** Kerro lapsille vihkosta kuukkeliin liittyvät tiedot. Keskustelkaa siitä, missä kuukkelin voi nähdä ja missä näyttelystä löytyy kuukkeli. Keskustelkaa siitä, mitä muita metsän eläimiä on olemassa?
2. Kerro lapsille Kentänpään eukon neuvo: **Älä riko luonnonrauhaa.** Puhukaa yhdessä siitä, mitä neuvo tarkoittaa.
3. **Tatit:** Kerro lapsille myös tatteihin liittyvät tiedot. Katsokaa metsässä olevia sieniä ja keskustelkaa sienten osista ja sienissä elävistä eliöistä. Vihkosessa on myös tattitehtävä. Ajan salliessa voitte tehdä tattitehtävän rastilla.

Pysäkki 5 / Tunturi:

Tunturimaisemassamme tutustutaan kiirunaan, riekkoon ja variksenmarjaan.

Tunturimaisemassamme on myös torni, jonne voi kiivetä ja josta saa laskea. Aluksi keskustellaan tunturin juurella, ennen kuin torniin saa kiivetä ja laskea.

1. Riekko ja kiiruna: Kerron vihkon tiedot kiirunasta ja riekosta. Tämän jälkeen näytä kuvaa, johon kiirunat ovat piiloutuneet. Kysy kuinka monta kiirunaa lapset löytävät kuvasta. Näytä tämän jälkeen ratkaisua.
2. Kysy lapsilta Kentänpään eukon arvoitus polusta: Mikä on korkeampi kuin tunturi, mutta matalampi kuin variksenmarja? Vastaus on polku. Arvasivatko lapset oikein?
3. Lopuksi lapset saavat kiivetä torniin ja laskea liukumäestä.

Siirtykää tämän jälkeen suon luo. Suolle voi istahtaa mättäille hillojen sekaan.

Pysäkki 6 / Suo:

Suolla on neljä eri asiaa, joihin tutustutaan: Sääsket, hillat, lihansyöjäkasvit sekä Lähteenhaltija. Suolla kannattaa istua mättäillä. Varokaa kuitenkin pikkuista Lähteenhaltijaa, joka on piilopaikassaan.

1. Sääski: Kerro sääskestä vihkon mukaan. Kerro lapsille myös Kentänpään eukon neuvo siitä, miksi sääsket ovat saamelaisille tärkeitä.
2. Suolla kasvaa hilloja. Lue hilloihin liittyvä arvaus/loru. Keskustelkaa lorusta ja hilloista. Lue myös hilloihin liittyvä infoteksti. Keskustelkaa Kentänpään eukon kysymyksistä, miksi joskus kasvaa hilloja ja miksi joskus ei. Lopuksi lapset voivat kerätä irtohilloja ämpäriin. Paljonko hilloja tuli?
3. Kysy lapsilta, missä Lähteenhaltija lymyilee? Kerro arasta Lähteenhaltijasta ja siitä, mitä Lähteenhaltija tekee.
4. Lopuksi tutkikaa suolla olevia lihansyöjäkasveja. Suolta löytyy ainakin kihokki. Keskustelkaa kihokista ja kauniista siniyökönlehdistä.

Suolta lapset siirtyvät kohti maahisten luolaan. Opasta lapsia maahisten maasta poispääsyä ennen kuin päästät heidät luolaan.

Pysäkki 7/ Maahiset:

Oppimispolku päättyy maahisten maailmaan. Opasta lapsille maahismaasta poispääsyä ennen kuin päästät heidät ryömimään luolaan.

OHJE MAAHISMAAHAN:

Gufihttaret tai maahiset asuvat maan alla ja he näyttävät erityisen kauniilta ihmisiltä. Heillä on myös hyvin kauniita poroja ja lehmiä. He pitävät paljon koruista, kullasta ja hopeasta. Gufihttaret saattavat huijata ihmisen maanalaiseen maailmaan. Sieltä voi kuitenkin päästä pois, jos on nokkela.

Seinällä roikkuu naruja, joissa roikkuu erilaisia esineitä! Jos vedät oikeasta narusta, niin ovi aukeaa ja pääset ulos maahisten maailmasta.

Vinkkejä maahisten maailmaan menijälle

1. Valitse sellainen esine, josta maahiset sinun mielestäsi tykkäävät.
2. Valitse sellainen esine, joka maahisen mielestä näyttää kauniilta.
3. Valitse kiiltävä esine.